

T.C.
BAŞBAKANLIK
İnsan Hakları Başkanlığı

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

Sayı: 2008/1

Mart 2008

İnsan Hakları İhlal İddiası Başvurularına İlişkin Sayısal Veriler

Adres: Yüksel Caddesi No. 23, Kat 3, Yenışehir 06650 Ankara TÜRKİYE

Telefonlar:

+90312 430 2378

+90312 430 6193

+90312 430 7284

Faks:

+090312 430 4397

E-Posta:

ihb@basbakanlik.gov.tr,

İnternet adresi:

www.insanhaklari.gov.tr

T.C.
BAŞBAKANLIK
İnsan Hakları Başkanlığı

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

Tarih : **Mart 2008** Sayı: **2008/1**

Konu : **İnsan Hakları İhlal İddiası Başvurularına İlişkin Sayısal Veriler**

1) Giriş

Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde saydamlık ilkesi gereği, İnsan Hakları Başkanlığına, 81 İl İnsan Hakları Kurulu'na ve 850 İlçe İnsan Hakları Kurulu'na yapılan insan hakları ihlâl iddialarına ilişkin sayısal veriler, 2004 yılı başından itibaren kamuoyuna açıklamaya başlanmıştır. Bu veriler sadece iddialarla ilgili rakamlardır.

Açıklanan rakamlar, sayısal veri elde etmek için geliştirilen "İnsan Hakları İhlâl İddiası Bireysel Başvuru Formu" marifetiyle elde edilmektedir. Ülke çapında oluşturulan 931 İnsan Hakları Danışma ve Başvuru Masası'ndan edinilebilecek olan başvuru formunun Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı internet sayfasından (<http://www.ihb.gov.tr>)'den temin edilmesi de mümkündür.

İnsan hakları ihlâl iddiasında bulunan kişiler tarafından doldurulan bu formlar, her ayın sonunda İnsan Hakları Başkanlığı'na gönderilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) teknik desteğiyle analiz edilen formlarda yer alan bilgiler, sayısal veri halinde kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Sayısal verilerin temel fonksiyonu, insan hakları alanında yapılan reformların uygulamaya ne ölçüde yansıdığını, uygulamada aksayan konuların neler olduğunu, hangi alanlarda ne gibi gelişmeler kaydedildiğini ortaya koymaktır. İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının vatandaşlarımızca tanınırlığı ve güvenilirliği arttıkça, Kurullara yapılan başvuruların da arttığı görülmektedir. Başvuru yapılmayan iller hiçbir ihlalin olmadığı yerler anlamına gelmemektedir. İller bazında alınan başvurulara ilişkin sayılar, o illerin başvuru alabilme kapasitesini bir başka deyişle başvuru kanalları konusunda vatandaşların yeterince bilgilendirilip bilgilendirilmediğini göstermektedir.

"İnsan Haklarını Koruma Sisteminin Kılcal Damarları" olarak isimlendirilebileceğimiz, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları 2003 yılı Kasım ayında yeniden yapılandırılarak toplumun tüm kesimlerinin temsiline imkan sağlayacak şekilde sivil toplum temsilcilerinin ağırlıkta olduğu yeni bir yapıya kavuşturulmuştur. Ortalama 15 üyeden oluşan mevcut yapıda sadece iki kamu görevlisi bulunmaktadır. Kurullarda görev yapan sivil toplum temsilcileri şunlardır;

- İnsan hakları alanında faaliyet gösteren en az üç STK,
- Belediye Başkanı veya temsilcisi,
- Üniversitesi temsilcisi,
- İl Genel Meclisi temsilcisi,
- Tabip odası temsilcisi,
- Baro temsilcisi,
- Muhtar temsilcisi,
- TBMM'de grubu bulunan siyasî parti temsilcileri,
- Yerel basın temsilcisi,
- Okul-aile birliği temsilcisi,
- Sendika temsilcileri,
- Ticaret ve sanayi odası temsilcisi,

Ülkenin her tarafında yaygın bir örgütlenme gerçekleştirilmiş olmasından ve toplumun tüm kesimlerine temsil imkanı tanınmasından dolayı, kurullara yoğun bir bilgi akışı gerçekleşmektedir. Kurullarda toplumun önde gelen hatırı sayılır 14.000 den fazla kişi gönüllü olarak görev almaktadır.

2) YILLAR İTİBARIYLA İHLÂL İDDİASI BAŞVURULARINA GENEL BİR BAKIŞ

❖ Türkiye genelinde **2004** yılı içerisinde Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığına 354, İl İnsan Hakları Kurullarına 466 ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına 27 olmak üzere toplam **847** kişi başvuruda bulunmuştu. Bir kişi birden fazla hak ihlaline maruz kaldığını iddia edebileceğinden ihlal edildiği iddia edilen hak sayısı 1639 olmuştur. 2004 yılında yapılan başvurularda ihlal iddilaarında hak konularına göre ilk üç sırada;

1. İşkence ve kötü muamele yasağı (158),
2. Adil yargılanma hakkı (131),
3. Kişi özgürlüğü ve güvenliği (121) yer almıştır.

❖ **2005** yılında, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na **543**, İl İnsan Hakları Kurullarına **801** ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına **29** olmak üzere toplam **1373** kişi **2179** hak konusunda ihlal iddiasıyla başvuruda bulunmuş olup, 2005 yılında yapılan başvurularda ihlal iddilaarında hak konularına göre ilk üç sırada;

1. Sağlık ve hasta hakkı (211)
2. Mülkiyet hakkı (208)
3. Çalışma ve sözleşme özgürlüğü (203) yer almıştır.

❖ **2006** yılında Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığına **666**, İl İnsan Hakları Kurullarına **874** ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına **50** olmak üzere toplam **1590** kişi **2056** hak konusunda ihlal iddiasıyla başvuruda bulunmuş olup, 2006 yılında yapılan başvurularda ihlal iddialarında hak konularına göre ilk üç sırada;

1. Sağlık ve Hasta Hakkı (261)
2. Mülkiyet Hakkı (203),
3. Adil yargılanma hakkı (146) yer almıştır.

❖ **2007** yılında Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığına BİMER kanalıyla 64 olmak üzere, (383+64) toplam **447**, İl İnsan Hakları Kurullarına BİMER kanalıyla 252 (735+252) toplam **987** ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına BİMER kanalıyla 8, (53+8) toplam **61**, olmak üzere **1171** kişi **1318** hak konusunda ihlal iddiasıyla başvuruda bulunmuş olup, 2007 yılında yapılan başvurularda ihlal iddilaarında hak konularına göre ilk üç sırada;

1. Sağlık ve hasta hakkı (115)
2. Mülkiyet hakkı (84),
3. Kötü muamele yasağı ihlali (79) yer almıştır.

❖ **2005** yılından itibaren işkence iddiaları ile kötü muamele iddiaları ayrı değerlendirilerek sayısal veriler elde edilmeye başlanmıştır. Buna göre işkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin rakamlar ayrı ayrı sınıflandığında 2007 yılında, kötü muamele iddialarının **79** adetle **3.** sırada, işkence iddialarının ise **17** adetle **13.** sırada yer aldığı görülmektedir

❖ **2004 Ocak 2007 Aralık** ayına kadar geçen 48 aylık dönemde Başkanlık ve Kurullara **7192** hak ihlali iddiasıyla **5305** adet başvuru olmuştur.

❖	YIL	BAŞVURU SAYISI	HAK KONUSU
➤	2004	847	1639
➤	2005	1373	2179
➤	2006	1590	2056
➤	2007+BİMER (1171+324)	1495	1318
➤	Toplam	5305	7192

2006 yılında alınan toplam 1590 başvuru ile 2004 yılına göre %53 artış, 2005 yılına göre ise %9 artış gerçekleşmiş, 2007 yılında alınan başvuruların 2006 yılına oranla değişmediği gözlenmiştir.

3) İHLÂL İDDİALARININ HAK KONULARINA GÖRE DAĞILIMI

A. 2004

<i>İhlal edildiği iddia edilen hak konuları (2004)</i>	<i>Toplam</i>	<i>Oran</i>
Başvuru Sayısı	847	%
İhlali İddia Edilen Hak Sayısı	1639	100,00%
1. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı*	158	9,64%
2. Adil Yargılanma Hakkı	131	7,99%
3. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	121	7,38%
4. Yaşam Hakkı	119	7,26%
5. Sağlık ve Hasta Hakkı	117	7,14%
6. Ayrımcılık Yasağı	110	6,71%
7. Mülkiyet Hakkı	110	6,71%
8. Vatandaşlık Hakkı	78	4,76%
9. Çalışma ve Sözlü Özgürlüğü	71	4,33%
10. Sosyal Güvenlik Hakkı	71	4,33%
11. Ailenin Korunması Hakkı	56	3,42%
12. Eğitim ve Öğrenim Hakkı	52	3,17%
13. Düşünce ve İfade Özgürlüğü	41	2,50%
14. Çevre Hakkı	41	2,50%
15. Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı	40	2,44%
16. Konut Dokunulmazlığı	38	2,32%
17. Özel Hayatın Gizliliği	30	1,83%
18. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	28	1,71%
19. Din ve Vicdan Özgürlüğü	27	1,65%
20. Engelli Hakları	21	1,28%
21. Haberleşme Özgürlüğü	19	1,16%
22. Zorla Çalıştırma Yasağı	12	0,73%
23. Toplantı ve Gösteri Yürüyüş Hakkı	8	0,49%
24. Örgütlenme Özgürlüğü	7	0,43%
25. Bilim ve Sanat Özgürlüğü	6	0,37%
26. Seçme, Seçme ve Siyasi Faaliyet Hakkı	6	0,37%
27. Diğer	121	7,38%

*2004 yılı tablosunda işkence ve kötü muamele iddiaları ayrılmamış olarak yer almaktadır.

2004 yılında Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığına **354**, İl İnsan Hakları Kurullarına **466** ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına 27 olmak üzere toplam **847** kişi başvuruda bulunmuştur. Bir kişi birden fazla hak ihlaline maruz kaldığını iddia edebileceğinden dolayı, ihlal edildiği iddia edilen hak sayısı **1639** olarak gerçekleşmiştir.

2004 yılı içerisinde elde edilen verilerine göre işkence ve kötü muamele yasağı ihlal iddiaları 158 başvuru ile ilk sırada, adil yargılanma hakkı ihlal iddiaları 2. sırada, kişi özgürlüğü ve güvenliği ihlal iddiaları 3. sırada yer almıştır.

B. 2005

<i>İhlal edildiği iddia edilen hak konuları (2005)</i>	<i>Toplam</i>	<i>Oran</i>
Kişi sayısı	1373	%
Toplam hak konusu	2179	100,00%
1. Sağlık ve Hasta Hakkı	211	9,68%
2. Mülkiyet Hakkı	208	9,55%
3. Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	203	9,32%
4. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı	162	7,43%
5. Ayrımcılık Yasağı	159	7,30%
6. Adil Yargılanma Hakkı	147	6,75%
7. Sosyal Güvenlik Hakkı	138	6,33%
8. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	135	6,20%
9. Çevre Hakkı	119	5,46%
10. Yaşam Hakkı	95	4,36%
11. Dilekçe Hakkı	88	4,04%
12. Eğitim ve Öğrenim Hakkı	75	3,44%
13. Vatandaşlık Hakkı	59	2,71%
14. Ailenin Korunması Hakkı	54	2,48%
15. Engelli Hakları	50	2,29%
16. Din ve Vicdan Özgürlüğü	45	2,07%
17. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	44	2,02%
18. Konut Dokunulmazlığı	37	1,70%
19. Düşünce ve İfade Özgürlüğü	35	1,61%
20. Özel Hayatın Gizliliği	28	1,28%
21. Haberleşme Özgürlüğü	26	1,19%
22. Zorla Çalıştırma Yasağı	14	0,64%
23. Örgütlenme Özgürlüğü	6	0,28%
24. Bilim ve Sanat Özgürlüğü	4	0,18%
25. Seçme, Seçme ve Siyasi Faaliyet Hakkı	4	0,18%
26. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı	3	0,14%
27. Diğer	112	5,14%

2005 yılında Türkiye genelinde **2179** hak kategorisinde **1373** kişi insan hakları ihlali iddiasıyla başvuruda bulunmuştur. Başvuruda bulunan **1373** kişiden **543** kişi Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na, **801** kişi de il kurullarına **29** kişi de ilçe kurullarına başvuruda bulunmuştur. Bir kişi birden fazla hak ihlaline maruz kaldığını iddia edebileceğinden, ihlal edildiği iddia edilen hak sayısı **2179** olarak gerçekleşmiştir.

2005 yılı içerisinde elde edilen verilere göre başvuru sayısı yaklaşık **% 62** oranında artmış olup, ayrıca geçen yıl **158** başvuru ile ilk sırada yer alan işkence ve kötü muamele iddiaları **4.** sıraya düşmüştür.

2005 - İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE İDDİALARININ AYRI AYRI SINIFLANDIRILMASINA GÖRE İHLÂL İDDİASI KONULARININ DAĞILIMI

<i>İhlal edildiği iddia edilen hak konuları (2005)</i>	<i>Toplam</i>	<i>Oran</i>
Kişi sayısı	1373	%
Toplam hak konusu	2179	100,00%
1. Sağlık ve Hasta Hakkı	211	9,68%
2. Mülkiyet Hakkı	208	9,55%
3. Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	203	9,32%
4. Ayrımcılık Yasağı	159	7,30%
5. Adil Yargılanma Hakkı	147	6,75%
6. Sosyal Güvenlik Hakkı	138	6,33%
7. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	135	6,20%
8. Çevre Hakkı	119	5,46%
9. Kötü Muamele Yasağı	118	5,42%
10. Yaşam Hakkı	95	4,36%
11. Dilekçe Hakkı	88	4,04%
12. Eğitim ve Öğrenim Hakkı	75	3,44%
13. Uyruluk (Tabiyet) Hakkı	59	2,71%
14. Ailenin Korunması Hakkı	54	2,48%
15. Engelli Hakları	50	2,29%
16. Din ve Vicdan Özgürlüğü	45	2,07%
17. İşkence Yasağı	44	2,02%
18. Yerleşme ve Seyahat özgürlüğü	44	2,02%
19. Konut Dokunulmazlığı	37	1,70%
20. Düşünce ve İfade Özgürlüğü	35	1,61%
21. Özel Hayatın Gizliliği	28	1,28%
22. Haberleşme Özgürlüğü	26	1,19%
23. Zorla Çalıştırma Yasağı	14	0,64%
24. Örgütlenme Özgürlüğü	6	0,28%
25. Bilim ve Sanat Özgürlüğü	4	0,18%
26. Seçme,Seçme ve Siyasi Faaliyet Hakkı	4	0,18%
27. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı	3	0,14%
28. Diğer	112	5,14%

2004 yılında **158** başvuru ile ilk sırada yer alan işkence ve kötü muamele iddiaları 2005 yılında düşüş göstermiştir.

2005 yılı içerisinde elde edilen verilere göre, işkence ve kötü muamele iddialarının ayrı ayrı gösterildiği yukarıdaki tabloya göre de kötü muamele ihlal iddiaları **9.** sırada, işkence yasağı ihlal iddiaları ise **17.** sırada yer almıştır.

C. 2006

İhlal edildiği iddia edilen hak konuları (2006)	Toplam	Oran
Kişi sayısı	1590	%100 %
Toplam ihlal edilen hak iddiası	2056	%100
1. Sağlık ve hasta hakkı	261	%12,7
2. Mülkiyet hakkı	203	%9,9
3. Adil yargılanma hakkı	146	%7,1
4. Sosyal güvenlik hakkı	140	%6,8
5. Çalışma ve sözleşme özgürlüğü	137	%6,7
6. İşkence ve kötü muamele yasağı *	137	%6,7
7. Ayrımcılık yasağı	136	%6,6
8. Çevre hakkı	116	%5,6
9. Kötü muamele yasağı	112	%5,5
10. Dilekçe hakkı	96	%4,7
11. Kişi özgürlüğü ve güvenliği	92	%4,5
12. Yaşam hakkı	77	%3,7
13. Eğitim ve öğrenim hakkı	52	%2,5
14. Yerleşme ve seyahat özgürlüğü	36	%1,8
15. Ailenin korunması	31	%1,5
16. Engelli hakkı	25	%1,2
17. İşkence yasağı	25	%1,2
18. Uyrukluk (Tabiyet) Hakkı	23	%1,1
19. Haberleşme özgürlüğü	19	%0,9
20. Konut dokunulmazlığı	18	%0,9
21. Düşünce ve ifade özgürlüğü	13	%0,6
22. Din ve vicdan özgürlüğü	12	%0,6
23. Özel hayatın gizliliği	11	%0,5
24. Zorla çalıştırma yasağı	10	%0,5
25. Seçme, seçilme ve siyasi faaliyet hakkı	6	%0,3
26. Örgütlenme özgürlüğü	2	%0,1
27. Bilim ve sanat özgürlüğü	1	%0,0
28. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı	1	%0,0
29. Diğer	255	%12,4

*İşkence ve kötü muamele yasağı ihlal iddiaları birlikte ele alınmıştır.

2006 yılında Türkiye genelinde **2056** hak kategorisinde **1590** kişi insan hakları ihlâli iddiasıyla başvuruda bulunmuştur. Başvuruda bulunan **1590** kişiden **666** kişi Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na, **874** kişi il kurullarına, **50** kişi de ilçe kurullarına başvuruda bulunmuştur. Bir kişi birden fazla hak ihlaline maruz kaldığını iddia edebileceğinden, ihlal edildiği iddia edilen hak sayısı **2056** olarak gerçekleşmiştir.

2006 yılı verilerine göre, sağlık ve hasta hakkı ihlal iddiaları **261** başvuruyla ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada **203** başvuruyla mülkiyet hakkı ihlal iddiaları, üçüncü sırada **146** başvuruyla adil yargılanma hakkı ihlal iddiaları yer almıştır.

2006 yılında elde edilen verilerin 2005 verilerine göre karşılaştırıldığında, işkence yasağı ihlal iddiaları 2006'da **25** başvuruya düşerek **17.** sırada, kötü muamele ihlal iddiaları ise **112** başvuruyla **9.** sıraya düşmüştür.

D. 2007

İhlal edildiği iddia edilen hak konuları (2007)	Toplam	Oran
Kişi Sayısı	1171	%
TOPLAM HAK KONUSU	1318	%100
1. Sağlık ve Hasta Hakkı	173	%13,13
2. Kötü Muamele Yasağı	133	%10,09
3. Mülkiyet Hakkı	131	%9,94
4. Çevre Hakkı	101	%7,66
5. Adil Yargılanma Hakkı	85	%6,45
6. Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	70	%5,31
7. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	66	%5,01
8. Sosyal Güvenlik Hakkı	59	%4,48
9. Yaşam Hakkı	45	%3,41
10. Ayrımcılık Yasağı	42	%3,19
11. İşkence Yasağı	29	%2,20
12. Dilekçe Hakkı/Bilgi Edinme Hakkı	28	2,12%
13. Eğitim ve Öğrenim Hakkı	26	%1,97
14. Konut Dokunulmazlığı Hakkı	20	%1,52
15. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	19	%1,44
16. Engelli Hakları	16	%1,21
17. Çocuk Hakları	9	%0,68
18. Ailenin Korunması-Aile Kurma Hakkı	8	%0,61
19. Özel Hayatın Gizliliği Hakkı	6	%0,46
20. Zorla Çalıştırma ve Angarya Yasağı	6	%0,46
21. Din ve Vicdan Özgürlüğü	5	%0,38
22. Düşünce ve İfade Özgürlüğü	5	%0,38
23. Uyrukluk (Tabiyet) Hakkı	4	%0,30
24. Örgütlenme Özgürlüğü	3	%0,23
25. Seçme, Seçilme Hakkı	3	%0,23
26. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı	2	0,15%
27. Haberleşme ve BASIN Özgürlüğü	1	%0,08
28. Kadın Hakları	1	%0,08
29. Bilim ve Sanat Özgürlüğü	0	%0,00
30. Diğer	222	%16,84

2007 yılında Türkiye genelinde **1318** hak kategorisinde **1171** kişi insan hakları ihlali iddiasıyla başvuruda bulunmuştur. Başvuruda bulunan **1171** kişiden **383** kişi Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na, **735** kişi il kurullarına, **53** kişi de ilçe kurullarına başvuruda bulunmuştur. Bir kişi birden fazla hak ihlaline maruz kaldığını iddia edebileceğinden, ihlal edildiği iddia edilen hak sayısı **2056** olarak gerçekleşmiştir. BİMER sistemi aracılığıyla da **63** kişi Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na, **252** kişi il kurullarına, **8** kişi de ilçe kurullarına olmak üzere 324 kişi başvuruda bulunmuştur. Ancak BİMER'e yapılan başvuruların konu tasnifi alınamamıştır.

2007 yılında alınan verilere göre, sağlık ve hasta hakkı ihlal iddiaları **173** başvuruyla ilk sırada, kötü muamele yasağı ihlal iddiaları **133** başvuruyla ikinci sırada, ise mülkiyet hakkı ihlal iddiaları **131** başvuruyla üçüncü sırada yer almıştır.

2007 yılında elde edilen veriler 2006 verilerine göre karşılaştırıldığında, işkence yasağı ihlal iddiaları 2007'de **29** başvuruya düşerek **11.** sırada, kötü muamele ihlal iddiaları ise **133** başvuruyla 2. sırada yer aldığı görülmüştür.

E. 2004-2005-2006-2007 TOPLAM RAKAMLAR

<i>İhlal edildiği iddia edilen hak konuları (2004-2007)</i>	<i>Toplam</i>	<i>Oran</i>
Kişi sayısı	5305	%
Toplam hak konusu	7192	%100
1. Sağlık ve Hasta Hakkı	762	%10,6
2. Mülkiyet Hakkı	652	%9,07
3. Adil Yargılanma Hakkı	509	%7,08
4. Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	481	%6,69
5. Kötü Muamele Yasağı	461	%6,41
6. Ayrımcılık Yasağı	447	%6,22
7. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	414	%5,76
8. Sosyal Güvenlik Hakkı	408	%5,67
9. Çevre Hakkı	377	%5,24
10. Yaşam Hakkı	336	%4,67
11. Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkı	252	%3,50
12. Eğitim ve Öğrenim Hakkı	205	%2,85
13. Uruklu (Tabiyet) Hakkı	164	%2,28
14. İşkence Yasağı	153	%2,13
15. Ailenin Korunması-Aile Kurma Hakkı	149	%2,07
16. Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	127	%1,77
17. Konut Dokunulmazlığı Hakkı	113	%1,57
18. Engelli Hakları	112	%1,56
19. Düşünce ve İfade Özgürlüğü	94	%1,31
20. Din ve Vicdan Özgürlüğü	89	%1,24
21. Özel Hayatın Gizliliği Hakkı	75	%1,04
22. Haberleşme ve Basın Özgürlüğü	65	%0,90
23. Zorla Çalıştırma ve Angarya Yasağı	42	%0,58
24. Seçme, Seçilme Hakkı	19	%0,26
25. Örgütlenme Özgürlüğü	18	%0,25
26. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı	14	%0,19
27. Bilim ve Sanat Özgürlüğü	11	%0,15
28. Çocuk Hakları	9	%0,13
29. Kadın Hakları	1	%0,01
30. Diğer	710	%9,87

2004 - 2007 yıllarını kapsayan sürede Türkiye genelinde **7192** hak kategorisinde **5305** kişi insan hakları ihlali iddiasıyla başvuruda bulunmuştur. Başvuruda bulunan **5305** kişiden **2019** kişi Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı'na, **3113** kişi il kurullarına, **173** kişi de ilçe kurullarına başvuruda bulunmuştur. Bir kişi birden fazla hak ihlaline maruz kaldığını iddia edebileceğinden, ihlal edildiği iddia edilen hak sayısı BİMER'den alınan kayıtlar dışında **7192** olarak gerçekleşmiştir.

2004-2007 yılları arasında alınan verilere göre, sağlık ve hasta hakkı ihlal iddiaları **762** başvuruyla ilk sırada, mülkiyet hakkı ihlal iddiaları **652** başvuruyla ikinci sırada, ise adil yargılanma hakkı ihlal iddiaları ise **509** başvuruyla üçüncü sırada yer almıştır.

Toplamda elde edilen verilerin önceki yıllarla karşılaştırıldığında, işkence yasağı ihlal iddialarının **153** **14.** sırada, kötü muamele ihlal iddialarının ise **461** başvuruyla **5.** sırada yer aldığı görülmüştür.

F. AYRIMCILIK YASAĞI İHLAL İDDİALARI

2007 yılında yapılan 42 adet ayrımcılık yasağı ihlal iddiası bulunmaktadır. Alınan 42 adet ayrımcılık yasağı ihlal iddialarından, 3 başvurunun engelli olduğundan dolayı ayrımcılık yasağı ihlali olduğu, biri işe alınmama gerekçesi olarak yaştan kaynaklanan ayrımcılık yasağı ihlali olduğu, biri askerlik görevinde eşitlik hakkı, 2 yıllık yüksek okul mezunlarına kısa dönem askerlik hakkı ile ilgili şikayet olduğu, 4 başvurunun dini inancından dolayı şikayet olduğu, bir başvurunun kılık kıyafetinden dolayı eğitim hakkından mahrum olduğu, 4 başvurunun çalışma ve sözleşme hakkıyla ilgili şikayetler olduğu, 1 başvurunun cinsiyet ayrımcılığı kapsamında değerlendirilecek, travesti oldukları için cinsel yönelim hakkının ihlal edildiği ve kötü mumele gördükleri ihlal iddiası, 4 başvurunun eğitim ve öğrenim hakkı ihlali kapsamında eğitimde fırsat eşitliği hakkı ihlal iddiası olduğu, 2 başvurunun sağlık ve hasta haklarıyla ilgili şikayetler olduğu, 5 başvurunun mülkiyet hakkına ilişkin işlemlerden kaynaklanan şikayetler olduğu, bir başvurunun trafik kursunda görevlendirmelerde mesleki ayrımcılık yapıldığı iddiası olduğu, bir başvurunun çocuk haklarına ilişkin okulda farklı sınıf uygulaması ve kayıt parası alınması ile ilgili şikayet, bir başvurunun kiracı olduğu için TOKİ evlerinden verilmediği iddiası, 3 başvurunun cezaevlerinde mahkumlara yönelik ayrımcılık yapıldığı iddiasıyla, bazı taleplerin reddedilmesi, yerine getirilmemesine yönelik iddialar olduğu, 10 başvurunun ise idarenin işleyişi, hizmetin yerine getirilmesine ilişkin şikayetler olduğu ve herhangi bir ayrımcılık yasağı ihlali kapsamına girmediği değerlendirilmiştir.

Ayrımcılık yasağı ihlal iddiasıyla yapılan şikayet konuları	Sayı
Engelli olduğundan dolayı ayrımcılık yasağı ihlal iddiası:	3
İşe alınmama gerekçesi olarak yaştan kaynaklanan ayrımcılık yasağı ihlal iddiası:	1
2 yıllık yüksek okul mezunlarına kısa dönem askerlik hakkı ile ilgili şikayet:	1
Dini inancından dolayı ayrımcılık yasağı ihlal iddiası:	4
Kılık kıyafetinden dolayı eğitim hakkından mahrum olduğu ihlal iddiası:	1
Çalışma ve sözleşme hakkıyla (istihdam) ilgili şikayetler:	4
Cinsiyet ayrımcılığı: Travesti oldukları için cinsel yönelim hakkının ihlal edildiği ve kötü mumele gördükleri ihlal iddiası:	1
Eğitimde fırsat eşitliği hakkı: Eğitim ve öğrenim hakkı ihlali kapsamında eğitimde fırsat eşitliği hakkı ihlal iddiası:	4
Cezaevlerinde mahkumlara yönelik yakınlarıyla görüştürülmemesi, telefon edememeleri, uygulamalar:	3
Sağlık ve hasta haklarıyla ilgili şikayetler:	2
Mülkiyet hakkına ilişkin belediyelerde kamulaştırmalarla ilgili işlemlerden kaynaklanan şikayetler:	5
Mesleki ayrımcılık: Trafik kursunda görevlendirmelerde mesleki ayrımcılık yapıldığı iddiası:	1
Okulda farklı sınıf uygulaması, bağış alınması: Çocuk haklarına ilişkin hak ihlal iddiası:	1
Şehit ailesi olduğu halde belge alamadığı için TOKİ konutlarında öncelik verilmediği iddiası:	1
İdarenin işleyişi, hizmetin yerine getirilmesine ilişkin şikayetler:	10
Dil ve ırk ayrımcılık yasağı ihlali iddiası: Bulunmamaktadır	0
2007 yılında alınan toplam başvuru sayısı: 42	42

4) İHLAL İDDİASIYLA ŞİKAYET EDİLEN KURUMLAR

Aşağıda yer alan tablolar, ihlal iddiası başvurularının şikayete konu olan kurumlara göre dağılımını göstermektedir. Söz konusu şikayetler iddia niteliğinde olup, doğruluğu ilgili kurumlar tarafından araştırılmaktadır. Bununla birlikte bu rakamlar şikayetlerin hangi kurumlar hakkında yoğunlaştığı konusunda genel bir fikir vermektedir.

2004 yılında 68 başvuruyla %8 oranla 4. sırada yeralan Belediyeler, 2005 yılı verilerine göre 167 başvuruyla % 12,13 oranla ilk sıraya yükselmiştir. İlk 9 ay itibariyle 2006 yılında Belediyelerle ilgili şikayetler 107 başvuruyla 3. sırada yer almaktadır. Belediyelerle ilgili şikayetlerin büyük çoğunluğunun, belediyelerin kamulaştırma işlemlerinden kaynaklanan mülkiyet hakkı ve personel politikalarından kaynaklanan "çalışma ve sözleşme Özgürlüğü" ihlalleriyle ilgilidir.

Şikayet edilen kurumlar sıralamasında Emniyet 2004 yılında 132 başvuruyla ilk sırada iken nispeten fazla bir artış olamadan 2005 yılında 139 başvuruyla 2. sıraya, 2006 yılında 63 başvuruyla 6. sıraya, 2007 yılında ise 142 başvuruyla ilk sırada yer almıştır.

2004 yılında 85 başvuruyla 2. sırada yeralan Adliye 2005 yılında 119 başvuru 6. sıraya gerilediği görülmektedir. 2006 yılında Adliye ile ilgili şikayetler 78 başvuru ile 5. sıraya gerilemiştir.

2004 yılında 5. sırada yeralan Sağlık Kurumu ise 2005 yılında 3. sıraya yükselmiş, 2006 yılında ise 110 başvuruyla 2. sırada yer almıştır.

2006 yılı verilerine göre şikayet edilen kurumlar sıralamasında valilikler 111 başvuruyla ilk sırada yer almaktadır. 2007 yılı verilerine göre ilk sırada daha önceki yıllarda olduğu gibi 99 başvuruyla Sağlık Kurumu, 80 başvuru ile Emniyet ve Valilikler 2. ve 3. sırayı paylaştılar.

2007 yılı verilerine göre şikayet edilen kurumlar sıralamasında emniyet 132 başvuruyla ilk sırada sağlık kurumları 138 başvuruyla 2., valilik 124 başvuruyla 3. Sırada yer almaktadır. Toplamda ise en çok başvuru belediyelerle ilgili şikayetler (544) olmuştur.

Yıllar itibariyle şikayete konu kurumlarla ilgili tablolar şu şekildedir.

❖ 2004 yılında şikayet edilen kurumlar bazında sıralama şu şekilde gerçekleşmiştir.

Kurum adı:	2004	Oran
Emniyet	132	%15,6
Yargı (Adliye)	85	%10
Bakanlık	77	%9,1
Belediye	68	%8,0
Sağlık Kurumu	66	%7,8
Eğitim ve Öğretim Kurumu	63	%7,4
Ceza ve Tutuktevi	47	%5,5
Jandarma	41	%4,8
Valilik	37	%4,4
Sosyal Hizmet Kurumu	25	%3,0
Kaymakamlık	22	%2,6
Özel İdare	1	%0,1
Diğer	183	% 21
TOPLAM	847	% 100

❖ 2005 yılında şikayet edilen Kurumlar bazında sıralama şu şekilde gerçekleşmiştir.

Kurum adı:	2005	Oran
Belediye	167	% 12,2
Valilik	145	% 10,6
Sağlık Kurumu	137	% 10,0
Emniyet	130	% 9,5
Bakanlık	117	% 8,5
Yargı (Adliye)	111	% 8,1
Eğitim ve Öğretim Kurumu	105	% 7,6
Sosyal Hizmet Kurumu	78	% 5,7
Kaymakamlık	52	% 3,8
Ceza ve Tutuktevi	36	% 2,6
Jandarma	31	% 2,3
Özel İdare	27	% 2,0
Diğer	237	% 17,3
TOPLAM	1373	% 100

❖ 2006 yılında şikayet edilen Kurumlar bazında sıralama şu şekilde gerçekleşmiştir.

Kurum Adı:	2006	Oran
Belediye	176	% 11,1
Bakanlık	173	% 10,9
Valilik	164	% 10,3
Yargı (Adliye)	154	% 9,7
Sağlık Kurumu	154	% 9,7
Emniyet	119	% 7,5
Ceza ve Tutuktevi	96	% 6,0
Eğitim ve Öğretim Kurumu	62	% 3,9
Kaymakamlık	59	% 3,7
Sosyal Hizmet Kurumu	49	% 3,1
Jandarma	22	% 1,4
Özel İdare	21	% 1,3
Diğer	341	% 21,4
TOPLAM	1590	%100

❖ 2007 yılında şikayet edilen Kurumlar bazında sıralama şu şekilde gerçekleşmiştir.

Kurum Adı:	2007	Oran
Emniyet	142	%12
Sağlık Kurumu	138	%11
Valilik	124	%1,01
Belediye	116	%9,9
Yargı (Adliye)	109	% 9.0
Bakanlık	77	%6,5
Eğitim ve Öğretim Kurumu	66	%5,6
Özel Sektör	61	%5,2
Ceza ve Tutukevi	58	%4,9
Kaymakamlık	35	%2,9
Sosyal Hizmet Kurumu	30	%2,5
Jandarma	20	%1,7
İl Özel İdaresi	14	%1,1
Banka	7	%0,5
Köy Muhtarlığı	6	%0,5
Meslek Odası ve Birlik	4	%0,3
Diğer Kurumlar	107	%9,1
Şikayet edilen Kurum Yok	25	%2,2
Kurum Bilinmiyor	32	%2.7
TOPLAM	1171	%100

❖ 2004-2007 yılları itibariyle şikayet edilen kurumlar bazında sıralama şu şekilde gerçekleşmiştir.

Kurum Adı:	2004	Oran
	2007	
Belediye	544	10,92%
Yargı (Adliye)	514	10,32%
Emniyet	458	9,19%
Sağlık Kurumları	442	8,85%
Bakanlık	440	8,84%
Valilik	417	8,37%
Eğitim ve Öğretim Kurumu	301	6,04%
Ceza ve Tutukevi	272	5,46%
Sosyal Hizmet Kurumu	194	3,89%
Kaymakamlık	176	3,53%
İl Özel İdaresi	113	2,27%
Jandarma	111	2,23%
Özel Sektör	61	1,22%
Banka	7	0,14%
Köy Muhtarlığı	6	0,12%
Meslek Odası ve Birlik	4	0,08%
Diğer Kurumlar	868	17,43%
Şikayet edilen Kurum Yok	25	0,50%
Kurum Bilinmiyor	28	0,56%
TOPLAM	4981*	100%

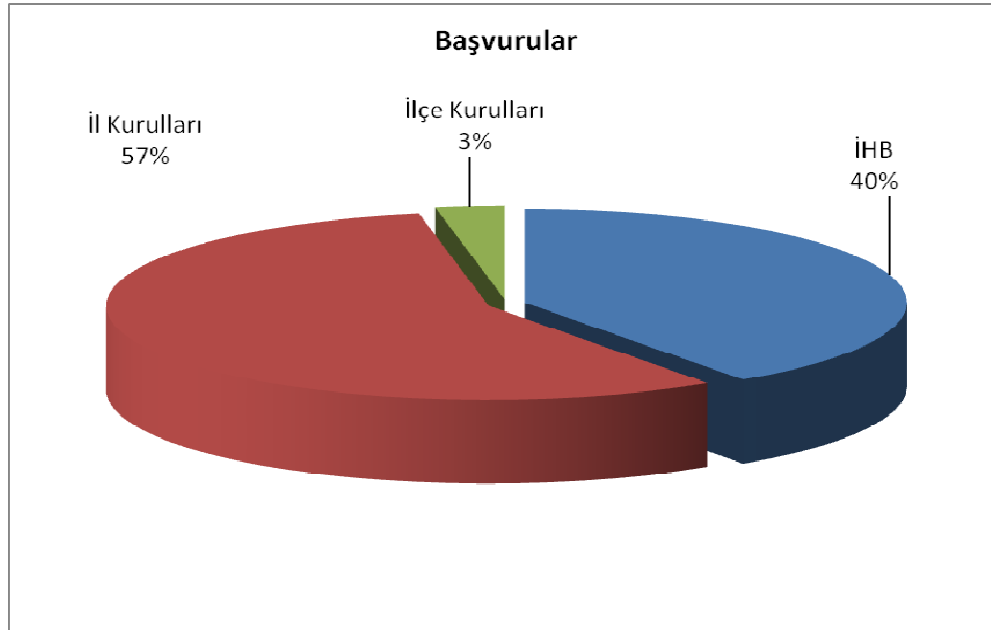
* BİMER kayıtlarıyla birlikte toplam başvuru 5305 olmuştur.

2004 yılından buyana Kurumlara ilişkin başvurulara bakıldığında belediyeler 544 başvuruyla 1. sırada, yargı 514 başvuruyla 2. sırada ve Sağlık Kurumlarıyla ilgili şikayetler de 442 başvuruyla 3. sırada yer aldığı görülmektedir. Bakanlıklar merkez birimleri ile ilgili şikayetlerin de 440 adetlik başvuruyla 4. sırada yer alması dikkat çekmektedir.

5) İNSAN HAKLARI İHLÂL İDDİALARININ BAŞVURULAN YERE GÖRE DAĞILIMI

<i>Başvuru yeri</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2007</i> <i>BİMER</i>	<i>Toplam</i>
İHB	354	552	666	383	64	2019
İl Kurulları	466	786	874	735	252	3113
İlçe Kurulları	27	35	50	53	8	173
TOPLAM	847	1373	1590	1171	324	5305

İlçe İnsan Hakları Kurulları'nın başvuru almada yetersiz kalmalarının sebebinin maddi yetersizlikten dolayı kamuoyuna yeterince tanıtılmalarının yapılmadığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

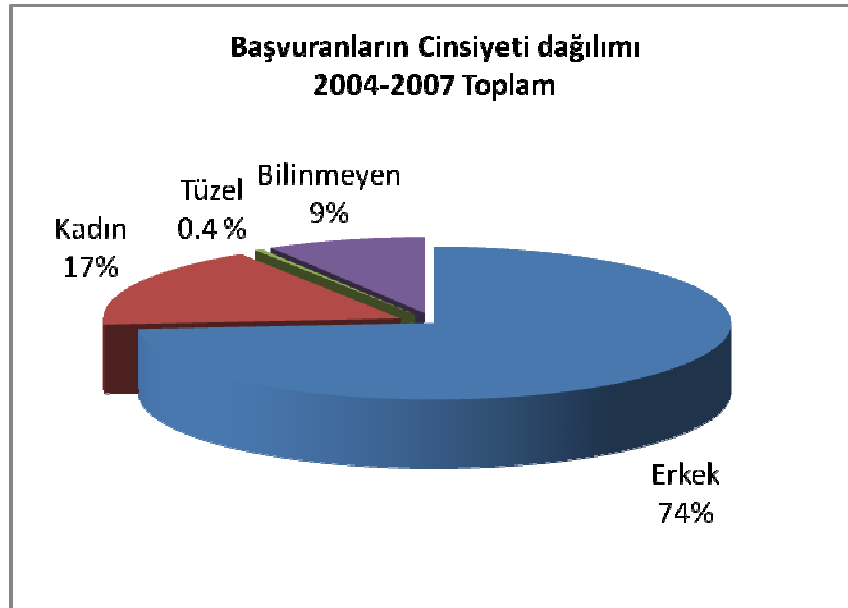

İlçe Kurulları, baro, tabipler odası, yerel basın ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden İl Kurulları kadar destek alamadığı için, başvurular konusunda etkinlik gösterememiştir. Bunun sonucunda 2004 yılından bu yana 850 İlçe Kurulu sadece **173** başvuru alabilmiştir. 931 İl ve İlçe Kurulunun aldığı **2743** başvuruya karşılık, İnsan Hakları Başkanlığı'nın tek başına **2019** başvuru alması, kurumun kamuoyundaki tanınmışlığından ve vatandaşların "en yüksek mercie yapılan başvurulardan daha iyi netice alınır" anlayışından kaynaklandığı mülâhaza edilmektedir.

2004, 2005, 2006 ve 2007 yıllarında toplam olarak İnsan Hakları Başkanlığına **1173**, İl İnsan Hakları Kurullarına **3113** ve İlçe İnsan Hakları Kurullarına **148** başvuru olmuştur.

6) CİNSİYET DURUMUNA GÖRE BAŞVURANLARIN DAĞILIMI

İnsan Hakları İhlal İddiası Bireysel Başvuru Formu ile başvuruların yaklaşık % 74'ü erkek, %16'si kadın, %0,5 tüzel kişilik ve %9 oranda başvurunun cinsiyeti ise belirtilmediğinden bilinmemektedir. 20 adet de tüzel kişi başvurusu vardır.

İnsan Hakları İhlal İddiası Bireysel Başvuru Formu ile başvuran kişilerin çoğunluğunu 30-60 yaş arası başvuru oluşturmaktadır. Başvuranlardan 102 kişi 17-29, 253 kişi 30-60, 87 kişi 60-65, olup 729 başvuruda yaş belirtilmediğinden bilinmemektedir.

7) TABİİYETİNE GÖRE BAŞVURANLARIN ORANI

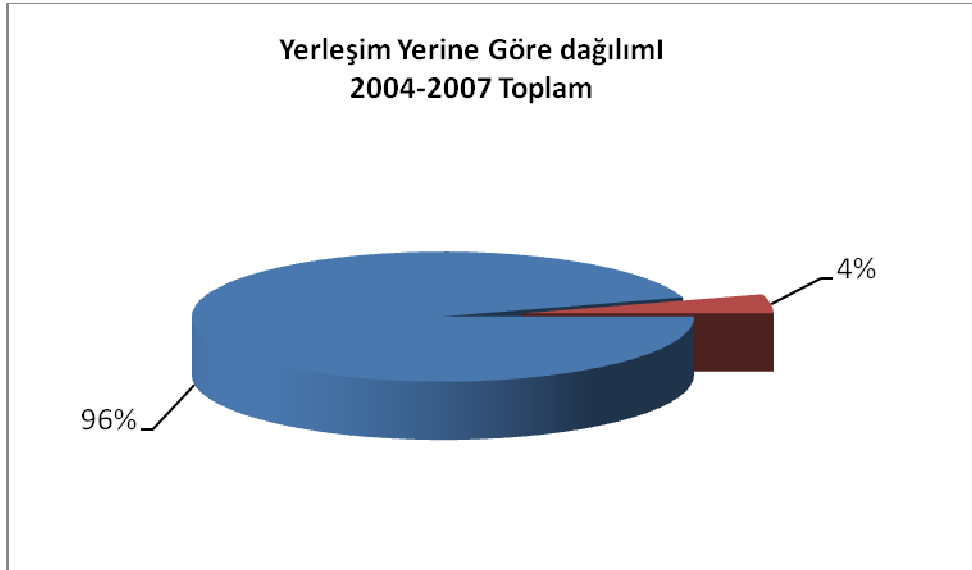
Başvuranların %99,1'i Türk vatandaşlarından oluşmaktadır.

Hak ihlali iddiası ile başvuranların % 99,1'i T.C. vatandaşı, %0,9'u ise yabancı uyrukludur. Yabancı uyrukluların başvuruları (10) daha çok Hollanda, İran, Irak, Suriye, Cezayir, Romanya, Kafkas Bölgesi, ve Rusya gibi ülkelere gelen mültecilerin başka ülkelere gitmesi, barınma ve sağlık sorunlarından oluşmaktadır.

8) YERLEŞİM YERİNE GÖRE BAŞVURANLARIN ORANI

Hak ihlali iddiası ile yapılan başvurularda, ihlalin %96'sının kentsel alanda (il ve ilçe merkezi), % 4'ünün ise kırsal alanda -belde ve köylerden- olduğu görülmektedir.

İhlalin yapıldığı yerleşim yerine göre başvuruların dağılımına bakıldığında; kentsel alanda yapılan ihlal iddialarında, ilk sırada sağlık ve hasta hakkı yer almakta, bunu çalışma ve sözleşme özgürlüğü izlemektedir. Kırsal alanda yapılan ihlal iddialarında ise ilk sırayı %35,6 ile mülkiyet hakkı almakta, bunu %10,5 ile kişi özgürlüğü ve güvenliği izlemektedir.

9) GENEL DEĞERLENDİRME

İnsan Hakları Başkanlığı ile 81 İl ve 850 İlçe İnsan Hakları Kuruluna yapılan insan hakları ihlâl iddiası başvurularına ilişkin sayısal veriler, kamu hizmetlerinde şeffaflık ilkesi gereği 2004 yılı başından itibaren kamuoyuna açıklanmaya başlamıştır. Bu başvurular, **ihlâl iddiası** niteliğinde olup, bu iddiaların doğru olup olmadığı ilgili kurumlar nezdinde araştırılmaktadır. Bu veriler, ülkemizdeki insan hakları sorunlarının nitelik ve boyutu hakkında genel anlamda bir fikir vermektedir.

AB tarafından hazırlanan 2005 Türkiye İlerleme Raporu'nda az sayıda başvuru almaları nedeniyle "tanınırlık ve güvenilirlik" açısından yetersiz olarak değerlendirilen Kurullar, son dönemde daha fazla sayı ve çeşitlilikte etkinlikler gerçekleştirmeleri ve halkla ilişkilerinde gözlenen olumlu gelişme sonucu gittikçe artan sayıda başvuru almaktadırlar. Nitekim 2004 yılında Kurullara toplam 847 başvuru yapılırken, bu sayı 2005 yılı için %62 civarında bir artışla 1377'yi bulmuştur. 2006 yılında alınan başvuru sayısı ise **1590**, 2007 yılında ise bu sayı BİME'Re yapılan başvurularla birlikte **1495** olmuştur.

Toplam başvurularda görülen büyük artış, hiç kuşkusuz **Türkiye'deki insan hakkı ihlâllerinin artışına değil**, İnsan Hakları Başkanlığı ve Kurullar tarafından yapılan tanıtım ve bilinçlendirme çalışmaları sonucu, bu yapıların **kamuoyu nezdindeki tanınma ve güvenilme oranlarının yükselmesine** dayanmaktadır. Kurullar, insan hakları kurumsallaşması içinde yerleşip kökleşinceye kadar söz konusu artışın devam edeceği değerlendirilmektedir.

Diğer yandan İnsan Hakları Başkanlığının talimatı ile İl ve İlçe Kurulları bünyesinde bir komisyon kurulup illerinde bulunan emniyet ve jandarma nezarethanelerinde incelemeler yapılarak, gerek nezarethanelerin fiziki şartlarının gerekse görevli personelin uygulamalarının insan hakları standartlarına uygun olup olmadığı ile ilgili raporlar hazırlamaktadırlar. Kurullar sadece nezarethanelere yönelik olarak değil, insan hakları uygulamaları açısından hassasiyet taşıyan çocuk yuvaları, öğrenci yurtları, huzurevleri gibi yerlerle ilgili olarak da bu tür çalışmalar yapmaktadırlar. Nitekim Malatya çocuk yuvasında yaşanan olaylardan sonra, İnsan Hakları Başkanlığı tarafından Kurullar bünyesinde bir komisyon kurularak illerinde bulunan bu tür

hassas yerleri haberli ya da habersiz ziyaret etmeleri ve hazırlayacakları raporları İnsan Hakları Başkanlığına göndermeleri istenmiştir. Toplumun hassasiyet gösterdiği buna benzer olaylarda yapacakları faaliyetler yoluyla tanınma düzeylerini yükselttikleri ölçüde, Kurullara yapılan başvuru sayısının da artacağı düşünülmektedir.

❖ **2004 yılında ihlâl iddialarında ilk üç sırayı;**

1. İşkence ve kötü muamele yasağı (158),
2. Adil yargılanma hakkı (131),
3. Kişi özgürlüğü ve güvenliği (121) alırken,

❖ **2005 yılı verilerine göre ise ilk üç sırada;**

1. Sağlık ve hasta hakkı (211)
2. Mülkiyet hakkı (208)
3. Çalışma ve sözleşme özgürlüğü (203) yer almış, İşkence ve Kötü Muamele Yasağına ilişkin başvurular ise 162 adetle dördüncü sırada kalmıştır. İşkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin rakamlar ayrı ayrı sınıflandığında kötü muamele iddialarının 118 adetle 9. sırada, işkence iddialarının ise 44 adetle 17. sırada yer aldığı görülmektedir.

❖ **2006 yılında alınan verilere göre ise ilk üç sırada;**

1. Sağlık ve Hasta Hakkı (261)
2. Mülkiyet Hakkı (203),
3. Adil yargılanma hakkı (146) yer almıştır.

❖ **2007 yılı ilk altı ayında alınan verilere göre ise ilk üç sırada;**

1. Sağlık ve Hasta Hakkı (173)
2. Kötü Muamele Yasağı, (133)
3. Mülkiyet Hakkı (131), ihlali yer almıştır

Burada belirtilmesi gereken önemli bir husus, genelde “Kötü Muamele” ile birlikte zikredilen “İşkence Yasağı” başvurularının gerçekte çok daha düşük olmasıdır. Kötü muamele yasağına ilişkin verilerin içinde, vatandaşların doktor, hemşire, güvenlik kuvvetleri gibi kamu görevlileriyle yaşadıkları hakaret, azarlama, ilgisizlik, oyalama niteliğindeki olayların olduğu görülmektedir.

2005, 2006 ve 2007 yılı verilerine göre **ilk sırada yer alan sağlık ve hasta hakkı** ile ilgili şikayetler, hastanelerde yaşanan ilgisizlik, kötü tedavi koşulları, yoğun kuyruklar, hijyen sorunları, yanlış tedavi ve teknik imkansızlıklar gibi hususlardan kaynaklanmaktadır.

2005, 2006 ve 2007 verilerinde İkinci sırada yer alan **mülkiyet hakkıyla** ilgili şikayetlerin ise, tapu ve kadastro sorunları, kamulaştırma bedelleri ve ödenmesinde yaşanan ihtilaflar gibi konularda yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bunlara örnek olarak, özellikle Güneydoğu’da bazı köylerin ağaların mülkiyetinde olmasından kaynaklanan sorunlarla ilgili iddialar, trafikte uygulanan para cezalarının yüksekliği ya da haksızlığıyla ilgili şikayetler, bazı kamu kurumlarında görülen sözleşmeli personel veya sendikalı işçilerin yüksek ücret almaları nedeniyle eşit işe eşit ücret ilkesinin ihlâl edildiği yolundaki şikayetler gösterilebilir.

2005 ve 2006 verilerinde üçüncü sırada yer alan **çalışma ve sözleşme özgürlüğüne** ilişkin şikayetlerin, özellikle belediyeler ve özel şirketlerin işten çıkarmaları, atama işlemleri, çalışma şartlarının ağırlığı gibi konularla ilgili olduğu görülmektedir. Bunlara örnek olarak polis, gardiyanların mesai saatleriyle ilgili sıkıntılarını, KPSS sınavını kazandığı halde askerliğini yapmadığı gerekçesiyle göreve başlatılmayan kişilerin başvurularını göstermek mümkündür.

2004 yılında 6. sırada, 2005 yılında 5. sırada, 2006 yılında 4. sırada, 2007 yılında 10. sırada yer alan **ayrımcılık yasağı** ihlaliyle ilgili şikayetler Literatürde (İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa Temel Haklar Sözleşmelerinde ve 1982 Anayasasında) yer aldığı biçimde ırk, renk, dil, din veya siyasi düşünce farklılığından dolayı insanlara ayrımcılık yapıldığı iddiaları ile ilgili değildir. Bu şikayetler daha çok kamu hizmetlerinin işleyişinde yaşanan torpil, kayırmacılık ya da ücret adaletsizlikleriyle ilgili iddialardan oluşmaktadır.

2004 yılı verilerinde ilk üç sırada yeralan işkence ve kötü muamele yasağına uyulmaması, adil yargılanma hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği ile ilgili şikayetlerin yerini mülkiyet hakkı, çalışma hakkı gibi hususlara bırakması ve düşünce ve ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkı gibi konulardaki şikayetlerin sınırlı sayıda kalmasının, **Türkiye'nin giderek daha saydam, demokratik ve özgürlüklerin önünü açan bir idare tarzı kazanmasının tezahürlerinden olduğu mülahaza edilmektedir.** Bu veriler, siyasi ve hukuki düzeni oturmuş, sağlam geleneklere dayalı çağdaş demokrasilerde görüldüğü gibi, Türkiye'de de bireylerin şikayetlerinin siyasi özgürlüklerden çok yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik beklentileriyle ilgili nitelik kazandığını göstermektedir.

Ülkemizde insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sayı ve etkinliğinin henüz istenilen düzeyde olmadığı göz önüne alındığında, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının hedeflenen etkinlik düzeyine ulaşmaları için Kurul başkanları olan Kaymakam ve Valilere düşen görevin büyüklüğü daha iyi anlaşılmalıdır. Halkın bu yeni kurumlara olan ilgisi ve sivil toplum kuruluşlarının katkıları, üstlerine düşen bu görevin bilincinde olan Kurul Başkanlarının gayretleriyle artmaktadır. Bununla birlikte, Kurul başkanlarının devlet kurumları ile vatandaş arasındaki diyalog açısından bu yeni ve umut verici platformdan azami derecede istifade etmeye çalışmaları gerekmektedir.

Belirtilmesi gereken bir diğer nokta da, Kurulların çalışma usullerini düzenleyen Yönetmelik gereğince, Kurul başkanı olarak görev yapan Mülki Amir ile diğer üyelerin oylarının eşit olması ve Başkanın veto hakkının bulunmamasının, Kurulların sivil niteliği ve kararlarının sağlığı açısından yeterli bir güvence oluşturmakta olduğudur. Çünkü ortalama 15 kişiden oluşan bu kurullarda Başkan dahil en fazla iki kamu görevlisi bulunmaktadır. Bütün bunların yanında yaşanan kimi olumsuzluk ve yetersizliklerin de Kurulların henüz oluşum aşamasındaki yeni yapılar olmasından kaynaklandığını ve çalışmalarının kazanacağı yoğunluk ve niteliğe bağlı olarak bu sorunların da zamanla ortadan kalkacağına inanılmaktadır.

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının başarısı için gereken en önemli şartlardan birisi de kuşkusuz ki Kurulun ev sahipliğini yapan valiliğin veya kaymakamlığın Kurul başkanlığını yaparken, Kurul üyeleri üzerinde baskı kurarak kurul üyelerinin alacağı kararlar üzerinde **hakim** rolü yerine **hakem** (arabulucu) rolünü benimsemesidir. Bu yaklaşım sağlanabildiği ölçüde Kurullar bireyle Devlet arasında yaşanan ve yaşanabilecek sorunların tespiti ve çözümünde **bir** platform görevi üstlenecektir.